

Den 31 mars 1955, 10-årsdagen av Torgny Segerstedts död, avtäcktes ett monument till hans ära på Vasaplatsen i Göteborg. Uppslaget att samla in pengar till monumentet väckte stor anklang. Skulptören Ivar Johnsson fick uppdraget att rita monoliten, som bär mäktiga ord. De har hämtats ur en I dag-artikel (GHT den 9 oktober 1940) och lyder: "De fria fåglarna plöja sig väg genom rymden. Många av dem nå kanske ej sitt fjärran mål. Stor sak i det. De dö fria."

Texten till den berömda artikeln återges här i sin helhet.

De fria fåglarna

Vildgässen plöja fram genom den mörka natten. De avteckna sig otydligt mot de sönderrivna molnen. Deras sällsamma skri skär igenom rymden. "Naturens osynliga linea" skymtar genom höstmörkret.

Man har intryck av en annan verklighet än den som vi nämna det handgripligas, en verkligare verklighet. Där äro andra krafter i verksamhet, än de skumögda varsna. Ju mera människor betona sitt sinne för realiteter, desto mindre förstå de av det, varav deras så kallade realitet utgör ytan.

De förnumstige fatta aldrig den djupa innebörden i ordet: vad gagnar det en människa att vinna hela världen, om hon förlorar sin själ. De ana icke att detta är människoandens oförytterliga frihetsbrev, mänsklighetens magna charta. Allt vad som kan bjudas för vår

själ är i jämförelse med den värdelöst. Vad skulle kunna uppväga vissheten om att efter fattig förmåga ha varit trogen mot det som gör en människa till människa?

Vad som gäller om de enskilda, gäller om folken. När de räddhågade få hand om deras öden, står deras själ på spel. Räddhågan kallar sin undfallenhet för realpolitik. Minns ni Arosenius' tavla med de tama gässen, vilka, när de höra vildgässen skria, lyfta sina huvuden från matträget, titta upp och säga till varandra: "sickna galningar". De voro belåtna över att känna verklighetens mark under sina platta fötter. Galningarna plöjde med starka vingslag sin väg genom den mörknande rymden.

Det är många folk, som gå mot okända öden. De har föredragit detta framför att som de tama gässen stanna dästa vid matträget för

att till sist dock nödgas gå ifrån det och slaktas. De kunna draga sig till minnes Israels strid mot assyrier och babylonier, holländarnas mot Spanien. Sverige har också i sin krafts tid kämpat mot främmande inkräktare. Engelbrekt, Sturarna och vasakungarna räddade den tiden det svenska folkets själ trots allt vad undfallenhetens kloke hade att invända.

Det har alltid besannat sig vad Geijer säger: "en riktig storm och en riktig man, de passa ej illa för varann". Det är synd om dem, som råka ut för en storm, utan att vara den vuxna. De avteckna sig i all sin hjälplöshet. Där båta föga förnumstiga talesätt. De räcka icke att skyla vad de avse skyla. Det är synd om ett folk, som när stormen ryter icke har en karl att sätta till rorsman. Det är synd om rorgängaren också, men varför lämnar

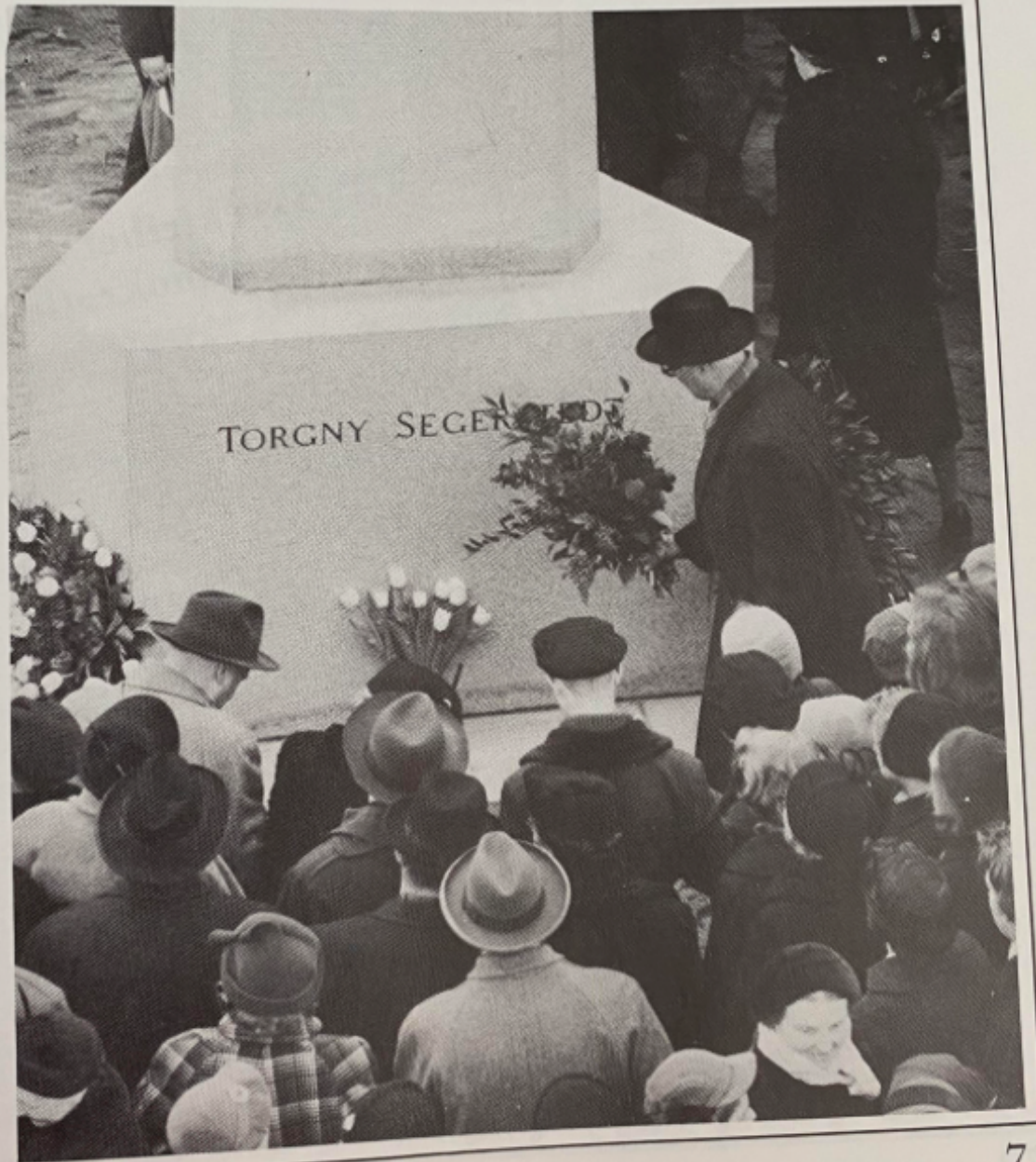
han icke ifrån sig vad hans darriga händer icke rå med att sköta?

Det begås svår synd mot det folk, vars öde lämnas i svaga händer, när stormen går över världen. Varje folk, även de små, ha inom sig väldiga krafter. De kunna utnyttjas av dem som själva äga kraften. De ebba ut, när vissen

svaghet får dem om hand. Den kraftlöse kan icke hantera slagrutan. Han finner inga källsprång. Vissenheten sprider sig, så långt dess inflytande når.

De fria fåglarna plöja sig väg genom rymden. Många av dem nå kanske ej sitt fjärran mål. Stor sak

i det. De dö fria. De likna icke de där som sträcka hals och kackla vid sitt mattråg och beskärma sig över "galningarna". I sinom tid skola dessa sansade gröpätare slaktas och förtäras. Det går så med de tama djuren. De taga inga risker, och de förlora alla chanser.

Kransnedläggning vid Segerstedtmonumentet i Göteborg.